

Кабанова Ірина Геннадіївна,

аспірантка 3 курсу,

спеціальність – 034 Культурологія,

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

orcid.org/0000-0002-0006-9599

ikabanova200@gmail.com

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Одним із трендів розвитку системи освіти є використання дистанційного навчання – сучасних телекомунікаційних технологій, комп'ютерних мереж та систем безпосереднього телевізійного мовлення. Світова пандемія поставила перед усією системою освіти низку викликів, які, своєю чергою, призвели до інтенсифікації процесу комп'ютеризації. Уведення воєнного стану в Україні загострило вимогу використовувати сучасні методи й дистанційні засоби навчання, зокрема, у закладах професійної мистецької освіти – у підготовці фахівців у сфері культури та мистецтв.

Навчання сценічного мистецтва в позашкільних закладах і тип паче професійна підготовка майбутніх акторів вимагає систематичної взаємодії з викладачами та студентським колективом, потребує безпосереднього перебування студентів (і виконання завдань) в аудиторії або навчальному театрі під безпосереднім керівництвом досвідчених фахівців-викладачів. Водночас обставини обмежили можливість живого спілкування між учасниками навчального й творчого процесу, а впровадження сучасних інформаційних технологій вимагає дотримання певних вимог та правил. За таких умов постала нагальна потреба пошуку ефективних форм, методів і способів навчання мистецтва театру, які, з одного боку, могли б бути реалізовані в онлайн-режимі, а з іншого – дали б змогу повноцінно формувати в майбутніх акторів необхідні професійні знання, уміння й навички.

Проаналізовано сильні й слабкі сторони дистанційного навчання в підготовці майбутніх акторів, що дало змогу зробити висновок: інформаційні технології відіграватимуть певну роль в удосконаленні мистецької освіти, але матимуть чіткі діапазони свого застосування, а саме: начитування теоретичного матеріалу і відеолекції можуть бути подані в запису або онлайн-перегляді; лекції, семінари, зустрічі з видатними акторами, режисерами, а також виконання деяких вправ зі студентами (індивідуальні заняття) можуть проходити як онлайн-зустрічі. Однак групові практичні вправи доцільно проводити у форматах, максимально наближених до живого спілкування. Окреслено можливість двох підходів для оптимізації дистанційної форми навчання сценічного мистецтва.

Ключові слова: акторська майстерність, дистанційне навчання, дисципліни, мистецтво, мистецька освіта, студент, театральна студія, сценічна мова.

Kabanova Iryna,

3rd year Postgraduate Student,

Speciality - 034 Cultural Studies,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

orcid.org/0000-0002-0006-9599

ikabanova200@gmail.com

EXPERIENCE OF TRAINING FUTURE ACTORS IN DISTANCE LEARNING

One of the trends in the development of the education system is applying distance learning – modern telecommunication technologies, computer networks and live television broadcasting systems. The global pandemic has sent a number of challenges to the entire education system, which, in turn, has intensified the process of computerisation. The imposition of martial law in Ukraine has exacerbated the need to use modern methods and distance learning tools in professional art education institutions for training specialists in the field of culture and arts.

Teaching performing arts in extracurricular activity institutions and, moreover, the professional training of future actors require systematic interaction with teachers and students, requires students to be (to perform tasks) in the classroom or in a training drama studio under the direct supervision of experienced teachers. At the same time, circumstances have limited the possibility of live communication between participants in the educational and creative process, and the introduction of modern information technologies requires compliance with certain requirements and rules. Under such conditions, there is an urgent need to find effective forms, methods and ways of teaching drama, which, on the one hand, could be implemented online, and on the other hand, would allow future actors to completely develop the necessary professional knowledge, skills and abilities.

The article analyses the strengths and weaknesses of distance learning in the training of future actors, which led to the conclusion that information technology will play certain role in improving art education but it will have clear ranges of application, namely: theoretical materials and video lectures can be given in recorded or online format; lectures, seminars, meetings with prominent actors, directors, as well as performing some exercises with students (individual classes) can be held online; practical classes where students perform tasks in groups should be conducted in formats as close as possible to live communication. The article outlines the possibility of two approaches to optimise distance learning in the performing arts.

Key words: acting, distance learning, disciplines, arts, art education, student, drama studio, stage speech.

Неможливо переоцінити роль освіти, зокрема мистецької, у розвитку суспільства, бо мистецтво розширює межі сприйняття світу, виводить людину з «пастки» чисел та схем, що допомагає науковцям робити серйозні прориви в роботі (Балог, 2022, с. 27).

У традиційному навчанні вчитель і учень перебувають в одному просторі в прямому контакті, але згодом такий контакт спілкування доповнився різними каналами зв'язку. Однак головним залишається можливість спілкуватися, дискутувати, обговорювати. Останніми десятиріччями швидко розвивається модель дистанційного навчання.

У ХХІ столітті доступність комп'ютерів та інтернету зробила поширення дистанційної освіти ще простішим і швидшим. Інтернет є набагато більш революційним, ніж радіо чи телебачення. Він надав можливість спілкуватися – отримувати зворотний зв'язок, де б не перебувала людина. Широке розповсюдження швидкого інтернету уможливило проведення онлайн-семінарів, творчих зустрічей, майстер-класів. В Україні датою офіційного початку запровадження дистанційного навчання можна вважати 21 січня 2004 року, коли наказом № 40 Міністерства освіти і науки України було затверджено «Положення про дистанційне навчання» (Наказ МОН, 2013), яке поклало початок запровадженню нових технологій у галузі освіти.

За визначенням «дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій та методик викладання, які передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів

у навчальному закладі. Відмінністю дистанційного навчання від заочного навчання є використання синхронного режиму, за якого здобувачі освіти працюють разом із педагогічним персоналом закладу наживо, використовуючи засоби та технічні рішення зв'язку в реальному часі, дотримуючись установленого закладом освіти розкладу занять» (Вікіпедія). Першим закладом загальної середньої освіти в Україні, який отримав ліцензію на ведення освітньої діяльності без очного формату, став Центр освіти «Дистанційна школа «Оптіма» (там само).

Першим закладом позашкільної освіти, який почав офіційно надавати дистанційні послуги з навчання мистецьких дисциплін (вокал, гра на музичних інструментах, акторська й ораторська майстерність), стала приватна школа мистецтв «Соломрія» (м. Київ), що видає випускникам Свідоцтво про позашкільну освіту державного зразка. Також студенти віддаленої форми навчання мають змогу брати участь в онлайн-концертах, які транслюються в прямому інтерактивному ефірі на YouTube («Соломрія»).

Варто зазначити, що дистанційне навчання в сучасному світі здійснюється за допомогою різноманітних технологій (Ушкалено, Зелінська, 2018, с.2); сьогодні доступні різні типи дистанційного навчання: кореспондентське, електронне, онлайн, синхронне й асинхронне.

Зважаючи на оголошення в лютому 2022 р. воєнного стану більшість закладів вищої освіти України змогла безперешкодно і швидко перейти на екстрену дистанційну форму навчання. Студенти адаптувалися до сьогоднішніх реалій, адже сучасне покоління активно користується

новітніми цифровими технологіями. Однак специфіка підготовки майбутніх фахівців у деяких закладах ускладнює, а іноді майже унеможливає передачу знань і навичок за допомогою дистанційного навчання – без безпосереднього контакту здобувачів освіти з викладачами. До таких навчальних закладів належать заклади мистецької освіти. Зокрема, університети, академії, коледжі протягом багатьох років випускають режисерів, акторів театру і кіно, музикантів, вокалістів, хореографів та фахівців інших творчих професій. Особливості процесу навчання творчої діяльності вимагають присутності здобувачів на сценічному майданчику, постійної комунікації «викладач – здобувач – глядацька аудиторія». Умовами успішного опанування матеріалу є своєрідна творча атмосфера, здоровий дух, колективна робота над проєктом. Тому через ситуацію, що склалася, викладачі спільно зі здобувачами перебувають у постійному пошуку оптимальних шляхів розв’язання проблем з організації продуктивного освітнього процесу в режимі онлайн, який би відповідав вимогам, які висувують до технології здобуття творчої професії (Набоков, Кріпчук, 2023, с. 92).

Пропонуємо рефлексію власного досвіду дистанційного викладання в дитячій театральній студії «Арлекін» та Сєверодонецькому фаховому коледжі культури і мистецтв імені Сергія Прокоф’єва, маючи на меті виявити та проаналізувати сильні й слабкі сторони дистанційного навчання в підготовці майбутніх акторів (порівнюючи роботу зі студійцями та студентами коледжу) та окреслюючи можливі шляхи його оптимізації.

Деякі роки тому перед усім світом постало питання роботи та навчання в умовах карантинних обмежень у зв’язку з розповсюдженням вірусу COVID-19. Ця подія призвела до стрімкого розвитку дистанційного навчання та роботи в умовах неможливості (суворої заборони) відвідування майже всіх установ, підприємств, організацій різних форм власності, окрім критичної інфраструктури.

Працюючи режисеркою зразкової дитячої театральної студії «Арлекін», я не могла не почати пошук форм спілкування й реалізації творчих задумів. Спілкувалися через месенджер Viber, записували деякі відеоуроки зі сценічної мови, акторської майстерності, сценічного

руху та відправляли студійцям. Пізніше опанували платформу Zoom і могли працювати синхронно й асинхронно, індивідуально з кожним студійцем, розуміючи, що дитині треба розвинути свої таланти та здібності. За цей період було записано багато літературних композицій, казок; студійці брали активну участь у різних онлайн-фестивалях та концертах, працювали над дитячою телевізійною передачею «Казки від Марічки». Всі роботи виставляли на сайт Палацу культури.

Треба визнати, що карантинні обмеження виявилися позитивним чинником успішного опанування дисципліни «сценічна мова». В епоху диджиталізації та соціальних мереж живий виступ не втрачає своєї актуальності, а вміння говорити й записувати себе на камеру стає дедалі більш необхідним. Ретельно й досконало працюючи над вимовою, дикцією студійців, ми зрозуміли, що дистанційна форма навчання тут іде на користь: сидючи перед екранами ноутбуків чи телефонів, студійці відчують себе дикторами, диджеями, ведучими, тому вибудовують й осмислюють словесну дію, тобто вдаються до авторського задуму вибраного твору, оцінюють кожну думку, кожну художню деталь та оживляють усе перед своїм внутрішнім зором, визначають власне ставлення до матеріалу й шукають відповідні засоби впливу на слухачів. На відеозустрічах з акторської майстерності ми підготовлювали зрозумілі для дітей тематичні презентації, студійці отримувати сценічні завдання, готували етюди, аудіоказки, працювали над складанням образів. Старші студійці спробували себе в ролі режисерів, описуючи особисті етюди, казки. Під час підготовки до ювілею (25 років) театральної студії запропоновано спробувати написати сценарій до цього свята. Від студійців надійшло чимало креативних ідей та цікавих пропозицій, але, на жаль, свято, до якого ми почали заздалегідь готуватися, так і не вдалося відзначити.

Сценічний рух – один зі складних навчальних предметів сценічного мистецтва, але й тут ми працювали, вчилися жонглювати, виконувати пластичні етюди, а також запрошували своїх випускників-акторів, режисерів на онлайн-зустріч, де ті розповідали про свої успіхи, проводили майстеркласи. Крім цього, ознайомлювали студійців з іншими творчими професіями (журналістика, мультиплікація

та озвучка мультфільмів), придумували творчі завдання та мріяли про реальну сцену.

Викладацька робота в коледжі культури і мистецтв імені Сергія Прокоф'єва також почалася з онлайн-занять зі студентами класу академічного та естрадного співу. Але варто зізнатися, зі студійцями було легше, тому що там уже був згуртований колектив і навіть новоприбулі юні студійці встигли об'єднатися, працюючи над спільними, хоч і невеликими роботами. За основними принципами театру, справжнім творцем у театральному мистецтві є не окрема людина, а колектив – творчий ансамбль (Основні принципи театру).

Для розміщення матеріалів освітнього компонента програми коледжу було вибрано платформу GoogleClassroom як простір з можливістю редагування, систематизації та оновлення, а також можливістю автоматизованої системи управління списками студентів і фіксації їхніх досягнень, проведення підсумкового контролю знань. Для розв'язання робочих питань і нагальних потреб використано чати у Viber і Telegram, які було створено на початку вивчення дисципліни «Майстерність актора». Лекції та семінарські заняття проходять наживо на платформі GoogleMeet згідно з розкладом. Для практичних занять використовується Google-презентація – для візуального сприйняття, наочності.

Мета навчальної дисципліни – допомогти здобувачам здобути практичні знання зі специфіки сценічного мистецтва, ознайомити з основними законами акторської майстерності, за якими в театрі відбувається творчий процес (режисер – актор – вистава), з особливостями створення сценічного образу та основними принципами сучасної театральності-сценічної діяльності. На жаль, вистави ми не ставили, але створювали акторські тренінги, етюди, номери, естрадні монологи, працювали над створенням ролі образу, який залежить від таланту, від уяви студентів-вокалістів та інших компонентів. Ми запропонували студентам алгоритм виконання завдань: розбираємо – знімаємо – коригуємо – знову знімаємо та монтуємо. Для обміну відеоконтентом створено окремий файл на Google-диску з відкритим доступом усіх здобувачів курсу, що сприяє більш продуктивному та швидкому обміну інформацією.

У 2023 році Северодонецький фаховий коледж культури і мистецтв імені Сергія

Прокоф'єва вперше здійснив набір студентів на дистанційне навчання за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», освітньою програмою «Акторська майстерність», яка містить такі фахові дисципліни: «Майстерність актора», «Сценічна мова», «Пластика», «Танець» тощо.

П'ять першокурсників навчаються за цією програмою. Деякі здобувачі перебувають за кордоном, а більшість залишається в Україні, тому ми маємо враховувати попередження про повітряну тривогу. Ми працюємо зі студентами за вибудованим алгоритмом, який було обговорено одразу:

– вимкнути ноутбук або комп'ютер, усі електричні та нагрівальні прилади, перекрити газ, загасити печі, вимкнути світло (автоматичну коробку, рубильник тощо), зачинити вікна;

– взяти «тривожну валізу» (індивідуальні засоби захисту, запас продуктів і води, особисті документи кишеньковий ліхтар) та найкоротшим шляхом прямувати до найближчої захисної споруди чи укриття, а в разі відсутності в радіусі 500 м від місця перебування захисної споруди використати для укриття підвальне приміщення під будинком;

– якщо сигнал тривоги не був почутим вчасно та/або немає можливості швидко перейти у сховище, якнайшвидше перейти до більш безпечного місця у квартирі: якомога далі від вікон, у коридор – за несучі стіни, або у ванну кімнату (затуливши рушником дзеркало).

Варто зазначити, що у фаховому коледжі відбувається «м'який», поступовий перехід від школяра до студента. Заклади фахової передвищої освіти сприяють вихованню та соціалізації молоді. Діти віком 15 років у коледжі мають змогу завершити цикл навчання за програмою повної загальної середньої освіти, скласти ЗНО та отримати свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти. Ці молоді люди найчутливіші до навколишнього середовища, спілкування, ставлення до них з боку викладачів. Період навчання в коледжі – це час визначення їх майбутнього світосприйняття, моралі, життєвих пріоритетів на доросле життя (Кремень, 2020, с. 6).

Фаховий коледж готує до професійної діяльності майбутнього фахівця, який має змогу працевлаштуватися в закладах, установах, організаціях різних форм власності в галузях

культури, мистецтва, освіти, розваг та відпочинку, вести незалежну професійну діяльність, індивідуальну мистецьку діяльність у сфері культурних та креативних індустрій.

Однак хотілося б звернути увагу на адаптацію студентів до навчання саме в дистанційному форматі. Викладачка коледжу, психологиня Н. Юрченко провела анонімне опитування, у якому розглядалося питання соціалізації студентів першого курсу коледжу в сучасному освітньому просторі за умов дистанційного навчання (за перше півріччя). Цю тему обговорювали на педраді.

Наскільки важко було студентам у процесі адаптації

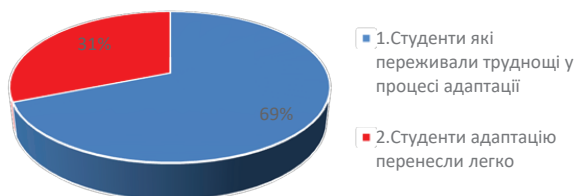

Рис. 1

Опитуванням було охоплено 38 (100 %) студентів 1-го курсу.

З'ясувалося, що 69 % студентів переживали труднощі в процесі адаптації, 31 % адаптацію перенесли легко (рис. 1).

Хто допомагає в адаптації

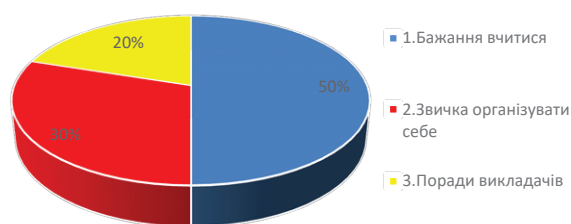

Рис. 2

На запитання «Хто допомагає в адаптації?» 50 % студентів відповіли «бажання вчитися», 30 % – «звичка організувати себе» і 20 % – «поради викладачів» (рис. 2).

Фактори, що лежать в основі типових труднощів, які переживають студенти, це:

- недостатній рівень шкільної підготовки;
- несформованість психічних процесів, станів і якостей;
- важкі побутові умови;

- відсутність розуміння своєї нової соціальної ролі;
- обмеженість життєвого досвіду;
- невпевненість у тому, що їм доступне успішне навчання.

Чия допомога в адаптації потрібна зараз?

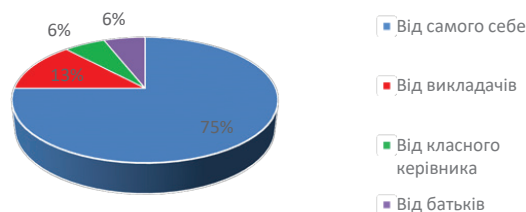

Рис. 3

На запитання «Чия допомога в адаптації потрібна зараз?» 75 % студентів відповіли «від самого себе», 13 % – «від викладачів», 6 % – «від класного керівника», 6 % – «від батьків» (рис. 3).

Результати опитування дають змогу зробити висновок: проблеми адаптації першоккурсників потребують пошуку шляхів і засобів їх розв'язання. Проводячи паралель зі студійцями, треба відзначити, що таких питань, як адаптація, зовсім не виникало.

Період навчання підлітків у технікумах і коледжах – це час визначення їхнього майбутнього світосприйняття, моралі, життєвих пріоритетів на доросле життя.

Підготовка майбутнього актора має обов'язково орієнтуватися на особливості професійної діяльності та відповідати тенденціям розвитку сучасного театрального мистецтва. Результатом праці будь-якого актора є художній образ, який він створює на сцені. Для втілення цього образу актор використовує різні художні засоби – сценічну мову, рух, жест, міміку, пластику, вокал.

Згідно з навчальною програмою, на першому курсі здобувачі вивчають майстерність актора та сценічну мову. Крім численних тренінгів, їм пропонується створювати етюди на запам'ятовування фізичних дій для розвитку сценічної уваги та уяви. Прості фізичні дії виконують для легкості та природності рухів і жестів актора, для розкріпачення та органічної поведінки на сцені. Без цих етюдів дії з реальними предметами в акторів-початківців часто

напружені, награні: абітурієнт не може просто показати, як чистить зуби або п'є чай, одягається та взувається, вишиває, а це і є прості дії. Етюди виховують синхронізацію зовнішньої та внутрішньої лінії уваги. І не просто так, адже і те, і те зветься пам'яттю фізичних дій. Відбувається шліфування правди технічного та природного виконання.

Етюди спостереження за тваринами – це розвиток рухових та чутливих відчуттів, відтворення пластики, характерних рухів і звуків тварини. Імітуючи тварину, помічаючи важливі характерні деталі, студенти створюють образи, які їм допоможуть у роботі над роллю. Наприклад, пластика лисиці може підказати, як зіграти хитруна, а пластика собаки – як зобразити довірливу та прямолінійну людину. Такі навчальні замальовки завжди підказують ходу передбачуваного героя, його жести, звички. Так само і в театрі, театрі юного глядача, театрі ляльок, можна грати не тільки тварину з казки, можна приносити типаж в образ людського персонажа. Якщо не робити ці етюди, актор надто однамітний, залишається в одному амплуа, типажі, в одному образі. Зазвичай актори всього світу черпають натхнення в наших братів менших – з їхньої пластики, звичок, особливостей життєдіяльності загалом. Тому ця техніка та етюди особливо важливі при відпрацюванні матеріалу читацької програми – байок.

Етюди спостереження людей передбачають чи не постійне спостереження за тими, хто опиняється поруч, фіксуючи образи, ситуації, дії в пропонованих обставинах. Студенти-актори ведуть щоденник спостережень, збирають різні відкриття в повсякденному житті. Погляди, жести вітання, інтонації, характер ходи – це лише мала частина змісту таких етюдів. Так само й важливі особливості професії людини (космонавт, водолаз, альпініст, машиніст, музикант, викладач, боксер), побудова діалогу, манери спілкування, привітання, а також стану в певній ситуації: бабуся переходить дорогу, у таксі, в автобусі, на мітингу, у метро, на лекції, в автівці швидкої допомоги, на святі, на побаченні, на лаві, балконі, кухні...

Етюди «вигадана тварина», які виконують після практики з етюдів спостережень за домашніми та дикими тваринами, – це етюди для реалізації уяви та кмітливості, акторської гнучкості, можливості колективної дії. Тут

можливо поєднувати живі та неживі об'єкти, комбінувати звуки та рухи. Головне – зрозуміти та реалізувати, виправдати життя вигаданої тварини, те, які в неї біоритми, звички, завдання життєдіяльності, функції, як вона реагує на навколишнє середовище.

Порівнюючи практичну роботу зі студійцями, у яких у творчому процесі не було жодних питань (навіщо, для чого ми це все робимо?), у студентів такі питання виникають. І це зрозуміло: у наставників і наставниць зі студійцями, які майже не піддавали сумніву жодну їхню вказівку, був досвід живого спілкування. І навіть у дистанційній формі ми працювали нібито *тут і зараз*, разом вигадували, робили, відпрацьовували, переробляли. Студент-підліток, сповнений сумнівів і який прагне бути якомога «самостійнішим», – один, він самотужки проробляє вправи і йому важко наодинці, без партнерів, відпрацьовувати конкретні навички.

Зі «сценічної мови» студенти виконують практичну роботу, працюючи над артикуляцією, диханням, вимовою та дикцією. Проведення таких вправ, тренінгів направлено здебільшого на розвиток фантазії, уяви та креативного мислення, тож заняття відбуваються в онлайн-режимі на платформі Mees. Студенти, засвоївши артикуляційну гімнастику, добирають та об'єднують вправи для тренажу губ, язика, нижньої щелепи й на початку уроку виконують із групою. Виконання вправ з голосними звуками і, и, е, а, о, у – це робота і нижньої щелепи, і язика, залучення в роботу діафрагми (такі вправи, як «Настроювач», «Космос», «Плескання»); вправа «Лови м'яч» допомагає чітко й виразно промовляти голосні, уявляючи, що граєш у м'яч. У вправі «Дно річки» додається уява, наприклад: ви прийшли на річку наловити раків. Для цього вам потрібно уважно обстежити дно ріки біля берега, де саме люблять ховатися раки. Занурюєте в «уявну воду» то одну, то другу руку, але натикаєтеся на різні предмети, що лежать на дні: водорості, слизьку рибу тощо. Виразіть своє ставлення до піднятого предмета, приєднавши до вимови голосні звуки та частки:

– відчуття огиди: «І-І-І-І-І!»;

– задоволення: «А-А-А!»;

– вкусив рак: «ОЙ-ЙО-ОЙ!» тощо (студентам пропонується нафантазувати власні «пропоновані обставини»).

Закріпити вимову голосних звуків краще в найпростіших текстах, образних порівняннях та побажаннях: обов'язково виявити своє ставлення через правильно знайдені інтонації – повчальні, похвальні, улесливі, співчутливі, несмішливі тощо.

Приголосні звуки поділяють на:

- губно-губні: б, п, в, м;
- губно-зубні: ф;
- передньоязикові: д, д', т, т', з, з', с, с', ц, ц', р, р', л, л', н, н', ж, ч, ш, (дж), (дз*);
- середньоязиковий: й;
- задньоязикові: г, к, х;
- глоткові: г.

Вимовлення приголосних у вправах та скоромовках тренує й закріплює вимову. Студенти грають у мовні ігри, наприклад: назвати якнайбільше слів на задану букву, або хто більш назве слів із закінченням на «ок», або прочитати чітко текст, тримаючи в роті кінчик ручки, тощо.

Улюблене завдання студентів – це невеличкі оповідання з прислів'їв, об'єднаних тематично. Тут вони придумують запропоновані обставини: умови, за яких можна використати ці прислів'я, і вибудовують оповідання – акторські етюди (гумористичні, іронічні, повчальні тощо). Діалоги та оповідання можуть вирішувати в різних пластичних положеннях: стоячи, сидячи, лежачи.

Порівнюючи роботу з дисципліни «Сценічна мова» зі студійцями та студентами, можна сказати, що тут теж має місце нестача групового спілкування, оскільки ми не тільки відпрацьовуємо дихання, дикцію, голос, логіку, а і вчимося заволодіти увагою аудиторії будь-якої складності, стати більш упевненою в собі людиною, а це теж ефективніше в роботі в групі.

З метою перевірки засвоєння знань здобувачі виконують тестові завдання: на кожен модуль вдаватися в питання і варіанти відповіді, якщо студент був на заняттях або читав лекції, він відповідає на запитання. Використовується інструментарій онлайн-опитування в системі контролю якості освіти.

Підсумовуючи власний досвід, варто зазначити, що деякі студенти, які на початку навчання потребують допомоги викладачів, страждають від стресової напруги, нервозності. Подолати такий стан допомогла відвертість викладача у співбесіді, щирість, натхнення, бажання підтримати в навчальному процесі.

Іншим студентам складно сконцентруватися на певному навчальному матеріалі – тут згодилися презентації про професію, театр, уривки театральних показів, які ми робили зі студійцями. Є такі студенти, які прийшли навчатися заради жаги популярності, думаючи, що все просто, що особливо нічого робити не треба, але й вони поступово, виконуючи вправи з акторської техніки, напрацьовують майстерність керувати своїми психофізичними станами для передавання відповідної емоції, зберігаючи особистість, домагаючись майстерності показу, і усвідомлюють, що театр – не завжди слава та квіти, а оранка, яка вимагає великої самовіддачі, праці та постійного вдосконалення. Опанування акторської професії – серйозний процес не лише професійного становлення, а й виховання себе як особистості, перетворення себе на *я-Культурне*.

Однак ми розуміємо, що найбільш актуальною проблемою для національної театральної освіти сьогодення є перехід на дистанційне навчання, яке потребує від викладачів профільних предметів розвивати компетентності задля вдосконалення використання електронних освітніх ресурсів і якісної роботи з різними моделями дистанційної освіти.

Працюючи з першокурсниками з дисципліни «Сценічна мова», ми вивчаємо лінгвістичні казки, відточуємо психологічну вірогідність тексту та вплив одне на одного з урахуванням наявної дистанції. Студенти бачать обличчя лише на екрані. І якщо в цих умовах вони здатні психологічно впливати на іншого, то це показник професійної школи. Актор має бути переконливим. Зі змінним успіхом студентам це вдається. Іноді в контактній роботі міра відповідальності в них розмивається, менш успішні та талановиті вливалися в колективну роботу та підтягувалися до загального рівня. Але нині студентам складніше, бо кожен наданий сам собі. І відразу видно, що кожен і кожна собою являє. Треба розраховувати тільки на себе. Потрібно самому щось пред'явити. У цьому позитивний момент дистанційної форми навчання.

Робота актора – це процес розбирання себе до найменших нюансів. Це вивчення свого внутрішнього світу за допомогою вживання в ролі. Якщо ти, розклавши себе «на атоми» і відкривши в собі світлі та темні сторони,

достукався до глядачів, то сам у цей момент відчуваєш окриленість, неймовірний приплив сил і дивовижну гармонію зі світом (може, співак так радіє надзвичайній польотності голосу, а вірянин міг би сказати: як у церкві після сповіді та причастя). І глядач зі спектаклю також іде в піднесеному стані – ви обидва пережили катарсис! Бо катарсис – вивільнення емоцій та «очищення душі», таке моральне піднесення, що виникає під час самовираження чи співпереживання при сприйнятті *справжніх* творів мистецтва, – це мета кожної театральної вистави, спільна для глядачів і її творців, насамперед для акторів-виконавців.

У традиційних формах навчання викладачі є інтерпретаторами знань. З розширенням освітнього простору цю функцію беруть на себе студенти, а викладачі виступають у ролі координаторів накопичення та інтерпретації цих знань. Звичайні освітні форми традиційної мистецької освіти переформатовані та адаптовані до використання гаджетів: вивчення та виконання рухів, створення етюдів проводяться у форматі відеозапису, контрольні роботи стають тестами.

В інтернеті можна знайти різноманітні комплекси вправ для пластики тіла, руху, етюдів (Козуб; Тренінг), і це спрощує роботу викладача. Найімовірніше, інформаційні технології й надалі відіграватимуть значну роль у прагненні вдосконалити мистецьку освіту, але матимуть чіткі діапазони свого застосування, а саме: начитування теоретичного матеріалу і відеолекції можуть бути дані в запису або онлайн-перегляді; лекції, семінари, зустрічі з видатними акторами, режисерами, а також виконання деяких вправ студентами – для розвитку особистих якостей – зі сценічної мови й майстерності актора можуть проходити в онлайн-зустрічах. Однак практичні вправи з групою доцільно проводити у форматі, максимально наближеному до живого спілкування, оскільки професія актора – це представлення / відтворення і в певному сенсі проживання іншого життя, це перетління, гра, яка зачаровує, привертає увагу глядача, даючи йому поживу для роздумів.

Складність викладання мистецьких дисциплін в умовах дистанційного навчання полягає

саме в яскраво вираженому практичному складнику. Уміння працювати з партнером (сценічна взаємодія з партнерами допомагає розкрити ідею вистави та характер персонажа) й ефективно впливати на глядача набувається і відбувається через живе спілкування з партнером, для чого сьогоднішні студенти, які навчаються дистанційно, об'єктивно не мають умов.

У контексті цієї проблеми ми маємо замислитися, чи зможуть випускники закладу фахової передвищої освіти, які навчалися дистанційно й не мали живого спілкування, бути здатними, як це зазначено в освітній програмі підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво» Сєвєродонецького фахового коледжу культури і мистецтв імені Сергія Прокоф'єва, «виконувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері сценічного мистецтва в контексті виконавської (сценічно-видовищної), культурологічної, організаційно-творчої, виховної діяльності в умовах дозвілля» (Освітньо-професійна програма). Адже відсутність практики проковує на читання тексту *для себе*, на імітацію / демонстрацію сумнівного вміння грати – за відсутністю самої *сцени*... Тобто не лише наявною, а й нагальною залишається проблема оптимізації дистанційного навчання мистецтву театру, зокрема акторської майстерності.

Тут, на наш погляд, можливі два шляхи: пошук у площині дистанційних форм навчання таких, якими можна компенсувати цю відсутність практики, – щоб наші випускники спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» навчилися бути чутливими й до партнерів по реальній «офлайн»-сцені, і до публіки, тобто були в змозі бути відвертими та чесними віч-на-віч з глядачем – у змозі відчувати, розуміти й відповідати на глядацьку реакцію. Або вже час замислитися – і це другий шлях – про створення нових, відповідних до специфіки дистанційної мистецької освіти, театральних форм, – щоб випускники-актори знаходили *свій театр*, свої творчі ніші, де їм буде цікаво розкривати й удосконалювати свою акторську майстерність, розвиваючи власне *Я-культурне*, а не демонструвати гру, дистанційовану від реальних власних та глядацьких почуттів і співчуттів.

Список використаних джерел:

1. Балог А. С. (2022). Роль культури та значення мистецької освіти у воєнний час. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 504 с.

-
2. Положення про дистанційне навчання. (2013). Наказ МОН. України.
  3. Дистанційна освіта в Україні. Вікіпедія.
  4. Ушкалено І. М. Зелінська Ю. С. (2018). Дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах України та інших країн світу. Відеоуроки викладачки київської школи мистецтв «Соломрія». Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» № 4, с. 7.
  5. Набоков Р., Крипчук М. (2023). Дидактичне обґрунтування теоретичних і практичних компонентів викладання курсу «Режисура шоу та артпроектів» в умовах екстреного дистанційного онлайн-навчання. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 6 (1), С. 88–100.
  6. Основні принципи театру. Глава друга.
  7. Кремень В. Г. (2020). Формування інноваційного фахівця – ключове завдання фахової передвищої освіти. Київ. : Науково-методичний центр ВФПО. С. 5–11.
  8. Козуб С. Сценічна мова та дикторська майстерність комплексні вправи
  9. Тренінг з акторської майстерності. Майстерність актора. Розминка.
  10. Освітньо-професійна програма фахової передвищої освіти «Сценічне мистецтво. Акторська майстерність». (2023). Сєвєродонєцький фаховий коледж культури і мистецтва імені Сергія Прокоф'єва.

References:

1. Baloh, A. S. (2022). Rol kultury ta znachennia mystetskoj osvity u voiennyi chas.[The role of culture and the importance of art education in wartime]. Odesa: Helvetica Publishing House. 504 p. [in Ukrainian].
2. Polozhennia pro dystantsiine navchannia. (2013). [Regulations on distance learning]. Order of the Ministry of Education and Culture. of Ukraine. [in Ukrainian].
3. Dystantsiina osvita v Ukraini. [Distance education in Ukraine]. Wikipedia. [inUkrainian].
4. Ushkaleno, I.M. Zelinska, Yu.S. (2018). Dystantsiina forma navchannia u vyshchych navchalnykh zakladakh Ukrainy ta inshych krain svitu. [Distance education in higher educational institutions of Ukraine and other countries of the world]. Video lessons by a teacher of the Kyiv Art School “Solomriya”. Electronic scientific publication “Efficient Economy” No. 4, p. 7. [inUkrainian].
5. Nabokov, R., Krypchuk, M. (2023). Dydaktychne obgruntuvannia teoretichnykh i praktychnykh komponentiv vykladannia kursu «Rezhysura shou ta artproiektiv» v umovakh ekstrenoho dystantsiinoho onlain-navchannia. [Didactic substantiation of the theoretical and practical components of teaching the course “Directing shows and art projects” in the conditions of emergency distance online learning]. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv. Serii: Stsenichne mystetstvo, 6 (1), s. 88–100. [inUkrainian].
6. Osnovni pryntsy py teatru. [Basic principles of theater]. Chapter two. [inUkrainian].
7. Kremen, V. H. (2020). Formuvannia innovatsiinoho fakhivtsia – kliuchove zavdannia fakhovoi peredvyshchoi osvity. [Formation of an innovative specialist is a key task of vocational pre-higher education]. Kyiv: Naukovo-metodychnyi tsentr VFPO. S.5-11. [inUkrainian].
8. Kozub, S. Stsenichna mova ta dyktorska maisternist kompleksni vpravy [Stage speech and diction skills are complex exercises] [in Ukrainian].
9. Treninh z aktorskoj maisternosti. [Acting training]. Maisternist aktora. Rozmyinka. [in Ukrainian].
10. Osvitno-profesiina prohrama fakhovoi peredvyshchoi osvity “Stsenichne mystetstvo. Aktorska maisternist”. (2023). [Educational and professional program of vocational pre-higher education “Scenic art. Acting skill”]. Sievierodonekyi fakhovyi koledzh kultury i mystetstva imeni Serhii Prokofieva. [in Ukrainian].